

Modele rodziny

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Bogusława Budrowska, Danuta Duch-Krzysztofek, Anna Titkow, *Nieodpłatna praca kobiet – mity, realia, perspektywy*, Warszawa 2004, s. 202–203.
- Źródło: Mikołaj Madziąg, *Poliamoria – zasady i reguły związku poliamorycznego, kim są poliamoryści?*, 18.12.2017 r., dostępny w internecie: zdrowie.tvn.pl [dostęp 28.11.2019 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny*, dostępny w internecie: <http://isap.sejm.gov.pl/> [dostęp 6.07.2020 r.].

- Źródło: *Projekt ustawy z dnia ... 2018 roku o związku partnerskim*, dostępny w internecie: orka.sejm.gov.pl [dostęp 28.11.2019 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 25.03.2020 r.].

Model to wzór, niekoniecznie do naśladowania. W naukach społecznych, tak jak we wszystkich innych, jest pewną konstrukcją teoretyczną porządkującą rzeczywistość. W ten sposób pozwala nam się w niej rozeznąć. Dzięki temu lepiej tę rzeczywistość rozumiemy i lepiej w niej funkcjonujemy. Gdy poznasz różne modele rodziny, zrozumiesz, że nikt nie może nakazać realizowania jedynie słusznego wzorca relacji rodzinnych. Zapoznanie się z wieloma wzorcami uzmysłowi ci, jak złożona jest rzeczywistość, w której tak wielka liczba rodzin daje się przyporządkować do kilku modeli.

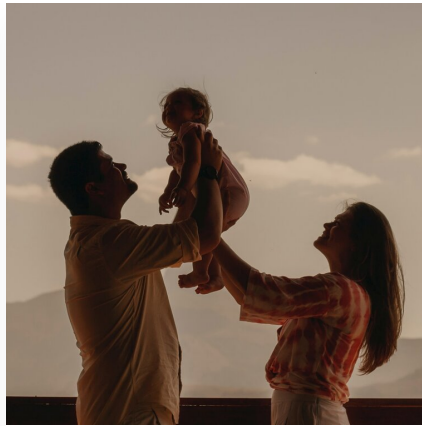
Twoje cele

- Zdefiniujesz modele rodzin występujące w społeczeństwach ludzkich.
- Rozpoznaś w poszczególnych modelach rodzin przyjmowane w naukach społecznych sposoby ich kategoryzacji.
- Rozróżnisz, na podstawie danych empirycznych, alternatywne formy życia rodzinnego występujące we współczesnej Polsce i wyjaśnisz problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Dla zainteresowanych

Funkcje i typy rodziny

**Relacje rodzinne
w świetle badań
statystycznych**

**Rodzina – zagrożenia
i problemy**

Funkcje rodziny

**Cechy współczesnej
rodziny**

**Rodzina w ujęciu
historycznym
i współczesnym**

**Jakie instytucje chronią
rodzinę?**

Władza rodzicielska

**Polityka prorodzinna
państwa**

Przeczytaj

Modele rodziny tworzymy na podstawie różnych kryteriów (np. model związku osób dorosłych, podział władzy w rodzinie czy skład pokoleniowy). Rodziny realnie występujące można oczywiście charakteryzować z uwzględnieniem wszystkich kryteriów jednocześnie.

Charakter związku (model małżeństwa)

W historii ludzkich społeczeństw wykształciły się dwa podstawowe modele małżeństwa, i co za tym idzie, rodziny: monogamiczny (związek jednego mężczyzny i jednej kobiety) i **poligamiczny** (związek osoby jednej płci z co najmniej dwiema osobami płci przeciwnej).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przykładem są migranci z krajów muzułmańskich, zawierający związki małżeńskie w kraju pochodzenia i przywożący swoje żony do Francji czy innych państw europejskich. Pod względem formalnym w kraju zamieszkania tworzą nieformalne rodziny, monogamia jest bowiem zakodowana w przepisach prawnych tych krajów.

Zastanów się, czy potrafisz rozstrzygnąć, na jakim związku jest wówczas oparta ich rodzina: formalnym czy nieformalnym.

Jak myślisz, jak sobie radzi poligamiczny mężczyzna w monogamicznym społeczeństwie, a jak poliandryczna kobieta?

Źródło: سياحة مصر وتنمية البيئة, licencja: CC BY-SA 3.0.

Skład pokoleniowy i liczebność rodziny

- **Rodzina mała** (tzw. rodzina nuklearna). Jest to najczęściej rodzina dwupokoleniowa. To dominujący obecnie typ rodziny. Składa się z rodziców i ich dzieci, które wraz z nabyciem dojrzałości społecznej powinny się usamodzielnąć, opuścić rodziców i założyć własne rodziny. Rodziny tego typu występują częściej w mieście niż na wsi. Związane jest to między innymi z zasobem mieszkaniowym (odzwierciedlają to dane statystyki publicznej).

Oprac. na podst.: GUS, *Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2018*, stat.gov.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

- **Rodzina duża** (trypokoleniowe wspólnoty rodzinne lub rodzina złożona z kilku spokrewnionych ze sobą rodzin nuklearnych) – znacznie rzadziej występujący współcześnie model rodziny. Najczęściej złożona z dziadków, jednego z ich dzieci, które założyło rodzinę, oraz ich dzieci/dziecka, czyli wnuków. Wspólne zamieszkiwanie przedstawicieli trzech pokoleń jednej rodziny może oznaczać wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego przez wszystkie pokolenia. W takiej rodzinie mogą jednak występować dwa odrębne gospodarstwa domowe: dziadków i ich dzieci – rodziców następnego pokolenia dzieci (wnuków dziadków). Rodziny trypokoleniowe występują nieco częściej na wsi niż w mieście. Są to najczęściej rodziny związane z rolnictwem, które budują domy z przeznaczeniem dla wszystkich pokoleń rodziny właściciela gospodarstwa.

Z badań antropologów wiadomo, że istniały i istnieją po dziś dzień rodziny **rozszerzone**. Mogą być one złożone ze spokrewnionych ze sobą osób dorosłych, powinowatych oraz dzieci. Takie rodziny mogą być bardzo liczne i wspólnie zamieszkiwać jeden dom lub kilka domostw (np. rodzice, ich dzieci i partnerzy, dzieci ich dzieci i dodatkowo rodziny kuzynów). Podtypem rodziny poszerzonej jest rodzina **wielopokoleniowa** (minimalnie trypokoleniowa) złożona z dziadków, związków małżeńskich ich dzieci (synów, córek) oraz dzieci z tych związków. Należy ją odróżnić od trypokoleniowej wspólnoty rodzinnej, w której poszczególne pokolenia, jeśli występują, są niepełne (np. ze względu na oddzielenie się części członków danej rodziny i założenie własnych rodzin nuklearnych).

Władza w rodzinie

Od tego, kto dzierży władzę w rodzinie, zależy jej ład wewnętrzny rozumiany jako uprawnienia i obowiązki członków grupy rodzinnej. Dlatego władza jest jednym z głównych kryteriów wyłaniania modeli rodziny.

Patriarchat

To najbardziej rozpowszechniony model rodziny, w którym władzę sprawuje mężczyzna. Władza ta jest sankcjonowana przez ideologie rodzinne o podłożu religijnym, a w niektórych krajach nawet przez prawo. Tak właśnie jest w większości krajów muzułmańskich. Prawo, które wyprowadzone jest z Koranu i hadisów, czyli przypowieści z życia proroka, reguluje wszystkie dziedziny życia: ekonomiczne, polityczne, jak też, a może przede wszystkim, społeczne (w tym rodzinę).

„Walcz z patriarchatem”, graffiti w Turynie. Zastanów się, jakie negatywne skutki dla kobiet i mężczyzn ma patriarchat.

Źródło: licencja: CC BY-SA 4.0.

Członkowie rodziny są podporządkowani ojcu (mężowi), który ma władzę rozstrzygania o najważniejszych problemach życia rodzinnego oraz najważniejszych kwestiach dotyczących każdego z osobna członka rodziny. Istotną cechą tej rodziny jest podział obowiązków w rodzinie, ale też uprawnień wynikający z płci. Najpełniej wyraża się to w prowadzeniu gospodarstwa domowego i sposobie socjalizacji potomstwa. Prace w gospodarstwie domowym są traktowane najczęściej jako wyłączny obowiązek kobiet:

żony, córek. Podobnie jak opieka nad dziećmi i innymi członkami rodziny, którzy stale bądź okresowo owej opieki wymagają. Do takiej roli w rodzinie patriarchalnej socjalizowane są córki. Ich praca zawodowa nie stanowi priorytetu socjalizacyjnego (w tradycyjnych rodzinach patriarchalnych kobieta najczęściej w ogóle nie pracowała zarobkowo). Synowie natomiast są przygotowywani do pełnienia ról: męża, ojca, głowy rodziny, by w dorosłym

życiu mogli utrzymać założoną przez siebie rodzinę, reprezentować ją w świecie publicznym (urzędy, szkoła itp.).

W rodzinach patriarchalnych kobieta zawierająca związek małżeński (niezależnie czy monogamiczny, czy poligyniczny) najczęściej zamieszkiwała w domu rodziców swego męża (partnera).

Matriarchat

To model rodziny, w którym władzę sprawuje kobieta (matka lub kobieta najstarsza w rodzinie). Rodzina matriarchalna współcześnie występuje bardzo rzadko. Głównie w społecznościach znajdujących się we wcześniejszych fazach rozwoju społecznego i ekonomicznego, będących obiektem badań antropologii kulturowej.

Wenus z Willendorfu – symbol kultu płodności, matrylinearności i kultury matriarchalnej ówczesnych społeczeństw

Źródło: MatthiasKabel, licencja: CC BY-SA 3.0.

Pozycja kobiety od zawsze była uprzywilejowana. Wynikała ona z uznawanej w niektórych kulturach za tajemniczą zdolności rodzenia, którą kobieta dzieliła z naturą. Natura w takich kulturach była następnym przedmiotem wielkiej czci.

W rodzinach matriarchalnych mąż pozostawał bądź na zewnątrz rodziny, bądź współzamieszkiwał z rodziną żony.

Rodzina równopartnerska

Jest to współczesny model rodziny; w fazie tworzenia. Nie każda rodzina współczesna jest partnerska. Kształtowanie się partnerskiego modelu rodziny opartego na równym podziale praw i obowiązków (również decyzyjnych) postępuje w drodze przełamywania wzorców ukształtowanych przez model rodziny patriarchalnej. Jest z nim związany proces emancypacji kobiet.

Aktywność zarobkowa kobiet zmniejsza zależność ekonomiczną kobiety od męża. Dzieje się to powoli, zmieniając ład wewnętrzny w rodzinie współczesnej (zakres i treść obowiązków związanych z życiem rodzinnym oraz gospodarstwem domowym rodziny).

Następuje emancypacja i upodmiotowienie potomstwa, dla którego rodzice pełnią raczej funkcje doradcze w okresie dorastania, wskazując na wszystkie obiektywne wady i zalety dokonywanych przez dzieci wyborów.

Określenie „równy podział praw i obowiązków” jest tylko pewnym przybliżeniem postulowanej zasady, na jakiej powinien być oparty model równopartnerski.

W rzeczywistości pełnej równości nie da się osiągnąć ze względu na brak wspólnej miary dla wielu praw i obowiązków oraz konieczność uwzględnienia przy ich podziale zarówno odmiennych rodzajów aktywności osobistej małżonków, jak i aktywności podejmowanych na zewnątrz rodziny, ale w związku z jej funkcjami. W modelu tym zatem zakres zobowiązań jest negocjowany przez partnerów. Rodzina ta jest wprawdzie uwolniona od presji środowiskowej, kontroli pochodzenia rodzin, ale w praktyce obciążenie pracą nieodpłatną na rzecz rodziny bardzo często stanowi domenę kobiet.

System pokrewieństwa

Zależnie od rodzica, który wyznacza linię pokrewieństwa dla dzieci, w społeczeństwach o dwóch przeciwstawnych modelach pokrewieństwa ustala się także sposób dziedziczenia (nazwiska, majątku czy przywilejów, na przykład wynikających z przypisanego statusu).

Rodzina matrylinearna – linia przodków lub potomków uwzględnia jedynie kobiety (matka, matka matki, babka macierzysta matki itp.) Jeśli uwzględnia się mężczyzn, to tylko jako męskie rodzeństwo matki, czyli wujów dziecka. To na nich spoczywa obowiązek utrzymania rodziny. W rodzinach tego typu dzieci dziedziczą po matce.

Rodzina patrylinearna – linia przodków lub potomków uwzględnia jedynie mężczyzn (ojciec, ojciec ojca, dziadek ojczysty ojca itd.). Dziedziczenie: nazwiska, [prestiżu](#) (statusu przypisanego) i majątku. W tym modelu mamy do czynienia z zasadą dziedziczenia po ojcu. Jednocześnie bardzo często jest to dziedziczenie zróżnicowane przez płeć (synowie dostają więcej niż córki).

Słownik

kohabitacja

(z łac. *habitare* – mieszkać oraz *com* – wspólnie); współzamieszkiwanie i wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego przez partnerów bez zawarcia formalnego związku małżeńskiego w sposób zdefiniowany przez konkretną społeczność; jeśli pojawia się dzieci, wtedy mamy rodzinę, brak dzieci oznacza pozostawanie w związku partnerskim; kwestia liczby osób i ich płci jest problemem wtórnym; jest pojęciem szerszym niż konkubinat, choć pojęcia te, również w prawie polskim, stosowane są wymiennie

konkubinat

(z łac. *com* – wspólnie oraz *cubare* – leżeć); stabilny związek między partnerami często oparty głównie na sferze seksualnej; kwestia liczby osób i ich płci jest problemem wtórnym, może oznaczać związek między partnerami, z których jedno lub oboje pozostają w formalnych związkach małżeńskich, lub też osób w danym momencie niezwiązanych małżeństwem, osób wolnych; osoby pozostające w konkubinacie mogą razem mieszkać, ale nie jest to warunek konieczny dla tego typu związku; konkubinat jest pojęciem węższym od pojęcia kohabitacja, choć pojęcia te, także w prawie polskim, stosowane są wymiennie

prestż

(z fr. *prestige* – urok, czary); poważanie, szacunek, jakim podmioty (osoby, grupy, kategorie społeczno-zawodowe) są darzone w swoim otoczeniu lub w społeczeństwie

socjalizacja

(z łac. *socialis* – społeczny, towarzyski); uspołecznienie, proces nabywania przez podmiot umiejętności (a przede wszystkim przyswajania systemu wartości, norm i wzorów zachowań akceptowanych i podtrzymywanych przez zbiorowość lub społeczeństwo); proces, w którym jednostka ze swoimi specyficznymi biologicznymi i psychicznymi dyspozycjami staje się dojrzała społecznie; w wyniku tego zostaje wyposażona w dynamicznie podtrzymywane w okresie całego życia zdolności i umiejętności skutecznego działania w obrębie całego społeczeństwa (jak i w poszczególnych jego elementach); jednocześnie jest to proces powstawania i rozwoju osobowości zachodzący we wzajemnej zależności ze społecznie przekazywanym środowiskiem socjalnym i materialnym

status przypisany

status wynikający z urodzenia: w konkretnej rodzinie, w stanie lub kaście; także wynikający z cech jednostki, na które nie miała ona (w momencie urodzenia) bezpośredniego wpływu, takich jak wiek, płeć, rasa, przynależność etniczna itp.

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dlh3EDDGI>

Oprac. na podst.: CBOS, *Modele życia małżeńskiego Polaków*, Komunikat z badań nr 157, Warszawa 2020.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Modele życia małżeńskiego Polaków – badanie CBOS.

Ćwiczenie 1

Podaj przyczyny, które twoim zdaniem mogą wpływać na rozbieżność między preferowanym modelem rodziny a realizowanym w rzeczywistości. Porównaj swoje spostrzeżenia z opiniami innych uczniów.

Ćwiczenie 2

Przeprowadź sondaż na wybranej grupie osób, zadając im te pytania, które pojawiły się przy okazji prezentacji danych w animacji. Porównaj wyniki z odpowiedziami całego społeczeństwa. Zastanów się, co z tego porównania wynika. Dokonaj interpretacji.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz nieprawdziwe określenie rodziny dużej.

- ☐ najczęściej złożona z dziadków, jednego z ich dzieci, które założyło rodzinę, oraz ich dzieci/dziecka, czyli wnuków
- ☐ złożona z kilku spokrewnionych ze sobą rodzin nuklearnych
- ☐ dwupokoleniowa
- ☐ trzypokoleniowa

Ćwiczenie 2

Wybierz cechy, które **nie charakteryzują** małej rodziny monogamicznej.

- ☐ oparta na związku osób tej samej płci
- ☐ to rodzina w modelu 2+1 z dodatkowym kuzynem kobiety (matki/żony) lub mężczyzną (ojca/męża)
- ☐ oparta na związku małżeńskim kobiety z osobnikiem innej płci, zamieszkująca wspólnie z co najmniej jednym dzieckiem
- ☐ rodzina niepełna – tylko z jednym rodzicem lub opiekunem dziecka

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W społeczeństwach ludzkich występują takie modele rodzin, w których mężczyzna nie ma władzy nad kobietą.	☐	☐
W odróżnieniu od rodzin wielopokoleniowych rodzina nuklearna to rodzina jednopokoleniowa.	☐	☐
We wszystkich typach rodzin dzieci przyjmują nazwisko ojca, a nie matki.	☐	☐
Wielopokoleniowa rodzina rozszerzona to rodzina co najmniej trypokoleniowa.	☐	☐
Po zawarciu małżeństwa poliandrycznego kobieta zazwyczaj wprowadza się do domu rodziców męża.	☐	☐
Masowa aktywność zawodowa kobiet przyczynia się do zaniku patriarchalnego modelu rodziny.	☐	☐

Zapoznaj się z cytowanymi przepisami prawa i wykonaj polecenie.

“ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Art. 96

Obowiązki rodziców wobec dziecka

§1. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

Źródło: *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 25.03.2020 r.].

Rozważ, czy oddanie dziecka pod władzę rodziców stanowi wyraz poparcia ustawodawcy dla patriarchalnego modelu rodziny. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z danymi na wykresie i wykonaj polecenie.

Oprac. na podst. CBOS, *Postawy prokreacyjne Polaków*, BS/4/2010, cbos.pl.

I Tylko mąż pracuje, a kobieta zajmuje się prowadzeniem domu i wychowywaniem dzieci.

II Oboje małżonkowie pracują zawodowo, ale w prowadzenie domu, wychowywanie dzieci itp. zaangażowana jest głównie żona.

III Jedynie żona pracuje, zarabiając wystarczająco na zaspokojenie potrzeb rodziny, natomiast mąż zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.

IV Oboje małżonkowie pracują zawodowo, oboje w równym stopniu zajmują się domem i dziećmi.

V Inny układ.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Udowodnij twierdzenie, że we współczesnej Polsce rodziny w pełni równopartnerskie nie dominują nad innymi typami rodzin.

Zapoznaj się z fragmentem projektu ustawy o związkach partnerskich i wykonaj polecenie.

“ Projekt ustawy z dnia ... 2018 roku o związku partnerskim

Art. 1. Ustawa określa zasady zawierania i ustania związku partnerskiego, wzajemne prawa i obowiązki partnerów oraz stosunki majątkowe pomiędzy partnerami.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) związku partnerskim – rozumie się przez to powstały z woli partnerów, sformalizowany związek dwóch osób niezależnie od ich płci;
- 2) partnerze – rozumie się przez to osobę fizyczną niezależnie od jej płci pozostającą w związku partnerskim.

Art. 3.1. Przez zawarcie związku partnerskiego partnerzy zobowiązują się do pozostawania we wspólnym pożyciu, obejmującym wzajemny szacunek i wspieranie się.

2. Prawa i obowiązki partnerów w związku są równe.

Art. 4.1. Związek partnerski może zawrzeć osoba, która ukończyła lat osiemnaście.

2. Z ważnych powodów sąd opiekuńczy może zezwolić na zawarcie związku partnerskiego osobie, która ukończyła lat szesnaście, a z okoliczności wynika, że zawarcie związku partnerskiego będzie zgodne z dobrem założonej rodziny.

(...)

Art. 5.1. Związku partnerskiego nie mogą zawrzeć osoby pozostające w związku małżeńskim, związku partnerskim, krewni w linii prostej, rodzeństwo, powinowaci w linii prostej ani przysposabiający i przysposobiony. Z ważnych powodów sąd może zezwolić na zawarcie związku partnerskiego między powinowatymi.

Źródło: *Projekt ustawy z dnia ... 2018 roku o związku partnerskim*, dostępny w internecie: orka.sejm.gov.pl [dostęp 28.11.2019 r.].

Rozstrzygnij, czy projekt ten zmierzał w kierunku umacniania partnerskiego modelu rodziny rozumianego jako przewyższanie cech modelu patriarchalnego. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z fragmentem cytowanego tekstu i wykonaj polecenie.

((Anna Titkow, Danuta Duch-Krzysztofek, Bogusława Budrowska
***Nieodpłatna praca kobiet – mity, realia,
perspektywy***

Przekonanie o pracy mężów w domu to symbol równości w związku – a przypomnijmy, że dla 60% mężatek i 50% żonatych mężczyzn wzorcem jest rodzina, w której oboje małżonkowie w równym stopniu zajmują się domem i wychowaniem dzieci. Dla kobiet przekonanie o wzajemnej współpracy to również lepszy obraz własnej osoby, dla mężczyzn zachowanie *status quo*. Nic więc dziwnego, że niezależnie od tego, jaki tak naprawdę jest wkład kobiet i mężczyzn w prace domowe, mit o wzajemnej współpracy jest mocno podtrzymywany przez obie płcie. Na podstawie wyników badań możemy powiedzieć o swoistym kontrakcie pomiędzy płciami, który polega na tym, że mężczyźni udają, że uczestniczą w pracach domowych, kobiety udają, że mężczyźni im pomagają, a rzeczywistość pozostaje taka, jak była.

Źródło: Bogusława Budrowska, Danuta Duch-Krzysztofek, Anna Titkow, *Nieodpłatna praca kobiet – mity, realia, perspektywy*, Warszawa 2004, s. 202–203.

Odwołując się do cech charakterystycznych modelu patriarchalnego, scharakteryzuj zmianę, jaka musiałaby w nim nastąpić, aby model partnerski we współczesnych rodzinach polskich przestał być, jak to określają autorzy tekstu, jedynie mitem, w który wierzą kobiety i mężczyźni preferujący model partnerski.

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z grafiką i wykonaj polecenie.

Źródło: domena publiczna.

„Młodzi” i „starzy” prowadzą osobne gospodarstwa domowe. Rozważ, czy można ich zaklasyfikować do rozszerzonego modelu rodziny. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Modele rodziny

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

I. Człowiek i społeczeństwo.

Uczeń:

2) charakteryzuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – współczesne typy rodziny; wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje modele rodzin występujące w społeczeństwach ludzkich;
- rozpoznaje w poszczególnych modelach rodzin przyjmowane w naukach społecznych sposoby ich kategoryzacji;
- rozróżnia, na podstawie danych empirycznych, alternatywne formy życia rodzinnego występujące we współczesnej Polsce i wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- lekcja odwrócona;
- prezentacja;
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery;

Przebieg lekcji:

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z e-materiałem. Na wcześniejszych zajęciach nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy.
2. Grupy w domach opracowują następujące tematy:
 1. poliandria;
 2. poligynia;
 3. matriarchat;
 4. patriarchat.

Prezentacja każdej grupy nie powinna trwać więcej niż 5 minut.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel przedstawia cele lekcji.
2. Uczniowie siadają według podziału na grupy z wcześniejszej lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie przedstawiają swoje prezentacje. Osoby, które akurat nie występują przed klasą, notują najważniejsze informacje.

2. Uczniowie w parach dyskutują na temat tego, czy w Polsce możliwe byłoby wprowadzenie wielożeństwa oraz wielomęstwa. Rozważają wady i zalety tego typu rozwiązania.

3. Pary na forum klasy przedstawiają swoje wnioski.

4. Uczniowie zapoznają się z animacją i indywidualnie rozwiązują dołączone do niej ćwiczenie.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie wykonują wskazane przez nauczyciela ćwiczenia interaktywne.

2. Cała klasa omawia odpowiedzi.

Praca domowa:

Wykonaj pozostałe ćwiczenia interaktywne.

Przygotuj notatkę na temat tego, jak historycznie funkcjonowały patriarchat i matriarchat. Zastanów się, czy współcześnie można się z nimi spotkać.

Materiały pomocnicze:

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, prawo.sejm.gov.pl.

CBOS, *Postawy prokreacyjne Polaków*, BS/4/2010, cbos.pl.

Projekt ustawy z dnia... 2018 roku o związku partnerskim, orka.sejm.gov.pl.

Bogusława Budrowska, Danuta Duch-Krzysztofek, Anna Titkow, *Nieodpłatna praca kobiet – mity, realia, perspektywy*, Warszawa 2004.

Mikołaj Madziąg, *Poliamoria – zasady i reguły związku poliamorycznego, kim są poliamoryści?*, zdrowie.tvn.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Animacja może być zaproszeniem do dyskusji na temat tego, jak zmienia się w Polsce stosunek do rodziny i małżeństwa.